

ca cele citate, in cari sunt diferite nationalitati, si mai vertosu ca unulu ce pórtá titlulu de ecumenicu, n'ar trebui se favoriseze intr'unu modu asia de veditu si asia de esclusivu numai interesele unei singure nationalitati.

Dar cea ce nu putemu intielege si regretám, este cá acelu zelu a adusu pe Prea Santi'a Sa pana a ne face nisce acusari nedrepte, si acést'a in nisce termini lipsiti de respectulu ce suntemu in dreptu si datori a-lu cere dela oricare se adreséza noue.

Nu me indoiescu cá Sf. Sinodu, luandu cunoscentia de acést'a epistola, va sci a aperá si astadata cu fermitate si demnitate biseric'a nóstra nationala in respunsulu ce va dá Inaltei Sale Sanctitati Patriarhului.

Se traésca M. S. Regele!

Se traésca M. S. Regín'a!

Traésca Román'a!

Ingrigirea bisericeii pentru buna-starea poporului.

Sublima si marétia e institutiunea Ddiu-Omului, biseric'a crestina! Fara a-si schimbá caracterului seu, ea scie se respunda la tóte necesitatile vietii omenesci! Nu este nici unu bine, pe care ea nu l'ar cere pentru noi, nu este nici o nevoe in carea se nu ne ajute si nu este nici o nenorocire in care ea se nu aduca mangaiere si intarire filoru sei!

Ingrijirea sa de maica se intinde la tóte positiunile vietii nóstre, precum despre viét'i'a morala asia si despre cea fisica sau materiala. Ea se róga cu neadormire diua si nóptea pentru folosulu nostru spiritualu si materialu, *pentru buna liniscea vezduchuriloru* (temperaturei), *pentru inmultirea ródeloru pamentului si pentru vremi cu pace*; seversiesce sfontirea fructelor, face procesiuni prin care santiesce holdele nóstre, si insusi aerulu! Invederatu, cá misiunea bisericeii si a pastoriloru ei, este de-a promová buna-starea omenirei, buna-starea poporului, pe tóte terele vietii private cât si publice.

Conform cu acésta inalta misiune a bisericeii, Preasantitulu Episcopu alu Aradului, *Ioan Metianu*, a pusu in practica institutiunea conferintieloru mixte, din preoti si invetiatori, cu scopu de-a relevá scaderile si relele de care suferé societatea nóstra, in ordinea morala cât si materiala sau economica, precum si mediele potrivite pentru vindecarea loru. In alte tieri, ingerinti'a bisericeii in afacerile vietii civile, si maí cu séma in cele a-le *economiei nationale*, devine superflua, si fara intielesu. La noi inasa, unde statulu nu numai cá nu ingrigesce de imbunatatirea positiunei morale si materiale a popo-

rului románu, dar e dispusu a-i face imposibila chiar imbunatatirea acestei positiuni, ingerinti'a bisericeii este nu numai justificata, dar si impusa de legile firei, si a-le instinctului de conservare!

In Banatu d. e. unde populatiunea romána si altcum are putine pamenturi pentru cultivatu, guvernulu si proprietarii maghiari au inundat'o cu nóue colonii, maghiari si nemti, astfelu cá locuitorii mosneni, cari in lips'a de pamenturi lucrau mai nainte in parte mosiile proprietariloru, astadi se vedu despoiatu si de acestu mijlocu de ajutorare si de castigu. Evidentu cá aici se lucra sistematicu la rúinarea si nimicirea poporului románu. Altfelu nu intielegemu pentru ce se impórtá bratie muncitóre straine acole, unde sunt destule bratie románesci pentru a munci.

In astfelu de imprejurari fatale, cine se iee in aparare caus'a poporului la noi, daca nu biseric'a? Cine se lumineze si instrueze poporulu despre interesele sale morale si materiale-economice daca nu biseric'a? Cu adevveratu, ea trebuie se ingrígésca si se conduca pe ómeni la fericirea cea temporalá ca si la cea vecinica. Condustu de acésta santa convingere, Preasantitulu Episcopu eparchiotu, a ordínatu intrunirea de conferintie mixte, preotiesci si invetiatoresci, pe dilele de 18 si 19 Octomvre, care s'au tienutu in tóte protopresbiteratele, cu esceptiunea protopopiateloru Ienopolei si Buteniloru.*)

In esentialu, cestiunile cu care aveau sè se ocupe conferintiele, dupa indicatiunile cuprinse in cercular'a Preasantitului Episcopu, se potu reduce la dóue momente principale, si anume: imbunatatirea *moralá si materialá* a poporului, care la noi se póte realisé numai prin scóla si bisericá, prin zelulu si activitatea preotiloru si invetiatoriloru. Preoti si invetiatori modelu, cu cuventulu si cu fapt'a! Éta ceea ce conferintiele unanimu aflara ca singurulu mijlocu pentru ridicarea positiunei nóstre morale si economice. Preoti si invetiatori capabili de-a invetiá poporulu *catichismulu moralu* ca si *catichismulu cultivatoriu*.

Tóte religiunile antice, asia si crestinismulu, impunú ca obligamentu moralu ingrigeria omului de trebuintiele vietii corporale. Mai multu ca atáta, la Indieni, Egipteni si Chinesi, in deosebi agricultur'a erá o ocupatiune sanctificata chiar de religiune. Herodot spune cá la Egipteni legea cerea sama dela cetatieni despre mijlócele loru de subsistintia, spre a silí la munca pe cei carii se dau inapoi, éra cine erá doveditu de trandavu se pedepsiá cu mórté. La Romani erá axioma: „Celu ce scie a iubi lucrurile cãmpului, scie se iubésca virtutea.“

*) In numerulu viitoriu vom dá unu reasumatu de lucrurile acestoru conferintie. Red.

Asemenea obligaminte pentru ingrigirea de subsistinta sa impune omului si religiunea crestină. Apostolul Pavelu scrie catra Tesaloniceni: „Ve rugamu fratiloru, ca se lucrati cu mânilor vostre, precum vi-am ordinaru, ca se umblati cu cuviinta catra cei de afara, si de nimica se nu aveti trebuinta.“¹⁾ Tot acestu Apostolu dice: „Daca nu voiesce cineva se lucreze, nici se mânance.“²⁾

Invederatu că preotii si invetiatorii, impreuna cu alte virtuti, ei detorescu a dá esemplu poporului si de iubirea de osteneala si de buna organizare economica, ca prin propriulu lor exemplu se promoveze buna-starea morala si materiala a poporului!

Memoriu pentru cantarile Bisericesci in Romani'a.

De Episcopulu de Romanu **Melchisedecu.**

(Continuare.)

In tierile slavice dela sudu Bulgaria si Serbia, cântarea bisericesca de timpuriu a luat doue directiuni una grecesca pentru bisericile catedrale unde se intrebuintia limba greca, alta nationala pe la bisericile unde se intrebuintia limba slava. Cântarea acesta slava este cunoscuta sub numirea de *bulgara* sau *serbesca* si se intindea prin toate tierile sudice unde acesta limba se intrebuintia prin biserici si anume: Bulgaria, Serbia, tierile române si Galitia. Ea de asemenea avea de basa cele 8 glasuri ale bisericeii orientale. Melodia in sa s'a dezvoltatu intr'unu modu traditionalu fara arta cu turnuri produse de geniulu musicalu alu fie-carei nationalitati. Remasitie ale acestai cântu slovenescu numitu altminterea bulgarescu sau serbescu dupa cum si limba veche slovana ce se intrebuintia in biserica se numia cându bulgara cându serbesca, s'au pastratu in Romania pana astadi in unele cântari religiose bisericesci si populare. Ast-felu este: *Canonulu Florieloru* care in Moldova se cânta pana acuma prin biserici, iera in Muntenia ilu cânta copiii in ajuulu Duminiceii Stâlpariloru, cand umbla cu stâlparile pe la case vestindu sosirea acestei serbatori. De asemenea *Marimurile* sau viliceniile de la polieleulu serbatoriloru. Melodiile acestea la greci sunt necunoscute. Dintre cele populare vom numi cantarile de stea: *Trei Crai dela Resaritu*, *Nunta din Cana-galilea*, *Auditi aceste toate*, *In Vitilemu s'a nascutu Christosu*, *Asta-di celu prea laudatu*, *O diece prea invetiata* sau cântulu caticheticu. Toate aceste sunt o ramasitie pretiosa din timpurile antice despre modul cântarei usitatu la Români, cand se intrebuintia in biserica nostra limba slavona si care modu de cântare s'a perpetuatu indelungu si dupa introducerea limbei române prin biserici pana ce apoi fu inlocuitu cu cântarea dupa psaltichia grecesca mai alesu dupa introducerea psaltichei asia numita *noua*, care a inlesnit invetiarea si respandirea cântarei dupa psaltichie in toate bisericile române din târguri si sate. Cântarea acea veche slavona s'a continuatu prin unele manastiri ale Moldovei impreuna cu limba slavona

pana in véculu presintu, in sa in forma ce a luat acesta cântare in Galitia in véculu alu XVII-lea si pusa pe note liniare. Dovada servescu manuscrisele de cântari ce s'au pastratu prin bibliotecile unoru manastiri române. Voiu aminti d. es. cârtile manuscrite slavone de cântari pe note liniare din manastirea Doljesci din tinutul Romanu, adusa la acesta manastire de Artemonu Egumenulu manastirei Horecea din Bucovina, carele cu o suta de ani in urma la ocazia luarei Bucovinei de Austria s'a stramutatu in Moldova la manastirea Doljesci impreuna cu calugarii, cu cartile si odorele manastirei Horecea. Tot acest'a cântare slavona s'a continuatu in manastirile Némtiu, Secu, Verona din Moldova, in sa numai la strana stanga pana la anul 1860. de catra calugarii rusi ce petreceau in acelea manastiri. Acesta cantare slavona se mai continua si asta-di in Bucovina in bisericile crestinilor ruteni de acolo si este cunoscuta sub numirea de cantare bulgara. Melodia acesta veche slavona intro forma mai apropiata de cantarea grecesca si cu nuanatie ale canteului nationalu, se mentiene pana asta-di la Serbi si la Români din Banatu si din Transilvania pe unde psaltichia grecesca nu este in usu nici cunoscuta macaru.

Nu de multu am avutu ocasiunea a ascultá pe unu românu banatianu cum se cânta la ei cântarile bisericesci. Elu mi-a cantatu Irmozele dela Nascerea Domnului. Cântarea era tot pe glasulu anteiu ca si la noi ceva in sa mai traganata si esecutata cu unu tonu plângatoriu carele mi-a amintitu o doina populara ce o audiamu in copilaria mea la tiara si care se incepe cu cuvintele:

„Oleleo frate resleti!
Ce nu vii sa ne mai vedi.“

Tot elu imi spunea, că in copilaria lui la biserica româna din Lipova in Banatu era unu cantaretiu bunu carele candu cânta Irmosulu dela oda a 7-a: „Cuconii in buna credintia fiindu crescuti, nebanandu-se porunca a tiranului celui paganu nebagandu-o in seama de groza focului nu s'au spaimentatu“. . . . le intona cu atata ardore in cât betranii plangeau aducandusi aminte de persecutiunile ce au suferitu ei pentru pastrarea buneii credintie a loru stramosiesci. Insemnamu că bulgarii in timpurile din urma au introdusu la densii psaltichia grecesca moderna, aplicand'o la limba loru, precum am facutu noi.

Sa revenimu la cantarea bisericesca din România nostra.

Am vediatu că in tierile nostre romanesci in Moldova si Muntenia, din vechime se obicinuia doue forme de cântari: erau sciute cantari, cari se cantau in grecesce dupa moda grecesca; si altele in slavonesce, dupa moda slavona antica.

Paisie Patriarchulu de Alexandria si Macarie alu Antiochiei, pe la mijloculu vécului alu XVII-lea. aflandu-se in Moscova, intr'o cuventare adresata din partea loru Rusiloru in biserica in ziua de Craciunu, indemnandu-i sa invetie grecesce si se cante celu putinu unele cantari grecesce, aduce esemplulu altoru natiuni ortodoxe precum Gruzii, Serbi, Bulgarii, Muntenii, Moldovenii, cari toti canta in bisericile loru grecesce *Sante Dumnedieule si cheroviculu*. Obiceulu acesta de a canta câte ce-va grecesce prin biserici chiar si la cele de tiara pe la sate, s'a perpetuatu pana in dilele nostre. Noi toti am apucatu cantandu-se si pe la sate unele cantari grecesci la liturghie, precum: *Cheroviculu*, *Axionulu* etc. Pe la mijloculu vécului alu XVIII-lea se cânta in trei

1) I. Tes. IV. 11. 12.

2) II. Tes.

limbi grecesce, slavonesce si romanescce, precum arata catavasierele tiparite atunci, ca carti de cantari bisericesci d. e. Catavasierulu tiparitu la Râmnic in anulu 1759 de episcopulu Grigorie alu Râmnicului. Dintr'unu manuscrisu de cantari bisericesci scrisu tot in véculu alu XVIII-lea de unu preotu Moldovén de tíera, popa Tóderu de la Bodesci, se vede că pre atunci cantarile duminicale din Octoihu se cantau slavonesce, precum si podobiele. Dar la urma sunt scrise si cantari grecesci, anume: *Agios otheos, Agios, Agios, Agios, krios Savaoth; Se ymnamen; Christos anesti*, (Tropariulu la pasci). Cât de nesemuita si bizara trebue se fi fost cantarea grecesca esecutata de neprocopsitulu dascalu românú de la tíera, putemu judeca dapa dicerile grecesci scrise de elu intr'unu modu fórte schilod: „*His. anistis nicrotdanatot thanatos batinisas ketis etizemis imis zoi charistomenos.*“

Asia dar in Romania au fostu din vechime si pana nu de multu doue feluri de cantari: una grecesca séu culta, pe care o putem numi si boeresca sau nobila si alta slavona si apoi, amendoue pe care le putemu numi cantare vulgara séu tierenésca, pentru care remasitiile ei pre cum am spusu mai susu, au remasu pana asta-di in poporulu de jos.

Melodia grecesca s'a continuatu in Moldova si Muntenia intocmai ca la Constantinopole, si a primitu aici aceleasi variatii si prefaceri, carora a fost ea supusa la Patriarhia de Constantinopole. Anume ea a degeneratú multu din puritatea sa antica si sub influentia cantecului turcescu a capetatu figuri si forme cu totulu streine de cantarea bisericesca. Turcirea cantarilor bisericesci crestine ortodoxe in véculu trecutú a mersu asia departe in cât in biserica se audiau aceleasi manele si taximuri ale cantecului turcescu, cu care resună Bosforulu la primbarile si desfatarile turciloru cu caicele.

Celu antaiu psalt, carele a introdusu in psaltichie turcismurile, precum ne spune cuviosulu nostru dascalu de cantari Macarie, in prefatia Irmologiului (p. VIII.), a fost Petru Lampadarie Peloponesianulu seu Moraitulu.

Acésta directie nebisericesca a cantarei s'a continuatu si totu mai multu s'a departatu dela vechia melodie bisericesca, atât in Constantinopole si in tot orientulu ortodox cât si la noi, totu véculu trecutú si parte si in véculu presentu. Cuviosulu Macarie vorbindu de acésta epoca de cadere a cantului bisericescu dice: Pana in dilele lui Petru Lampadariu Moraitulu o asiediare de cantare erá in tóte partile; éra elu putinu esindu din drumulu celoru vechi si óresi-ce streinu semanandu in mathemele lui, cei dupa densulu, putinu, de nu toti, nu numai că cu totulu le-au dejghinatu dar si schimosituri din capu si din trupu, au inceputu a face cand cantá in santa biserica. Si dela acestia si incóce au inceputu a se uri cele asiediate si bisericesci, si pre cele de Prea-Santul-Duchu insuflate, ale numi gretióse si plecticóse, si cu unu cuventu au inceputu a se cantá cantece lumesci, si de multe ori a se audi in santa biserica chiar acelea pe care le canta turcii in cafenele si prin adunarile loru, si pretutindenea a se audi si a se striga: cantari noui si profora de Tiarigrad, cantari noue si ifos de Tiarigrad.“ (p. X.)

Ratacirea acésta a psaltichiei grecesci a provenitu in mare parte si de acolo, că semiografia veche sau arta de a preda in scrisu melodia cantariloru bisericesci, erá fórte neperfecta; ea nu putea precisa cu esactitate tonurile musicale, ci facea

numai nisce indicii mai multu sau mai putinu generale, si esecutarea loru depindea de la priceperea si talentulu psaltului.

Acésta am observat'o si mai susu, unde am vorbitu de vechia psaltichie rusésca. Defectulu acesta alu psaltichiei grecesci l'au simtitu si psaltii dela Constantinopole de multu si unii dintre ei s'au incercatu a-lu inlatura. Macarie numindu vechia semiografie *grea* si *nelesniciósa*, arata si numele psaltiloru greci, carii s'au incercatu a o perfectiona. Asia au fost noulu protopsaltu Chrisanth si preotulu Balasie contimporanu (in véculu trecutú.) Apoi protopsaltii bisericei mari Ioanu si Daniilu. Dupa ei Petru Lampadariu. Semiografia introdusa de densii au fost mai lesniciósa; totusi ea nu precisá tactulu, variatia tonuriloru, ansamblu sau intregimea melodiei, éra dulcétia cântarei erá ne-apropiata. (Macarie *ibid.* p. VIII.)

Aceste defecte ale psaltichiei si ale semiografiei, ei observendu-le la inceputulu acestui secolu si dorindu ale pune capetu, trei mari cantareti dela Constantinopole, anume: Archiereulu Chrisant, Grigorie protopsaltulu si Churmuz Schevofilaxulu bisericei cei mari, au intreprinsu indreptarea cantariloru bisericesci si perfectionarea semiografiei musicale. Dupa ce au lepadatu din cântarile bisericesci figurile cantecului turcescu, au alcatuitu si o noua sistema de semiografie. Au alesu din semnele séu notele vechi psaltichii numai pe cele trebuitóre nouei sisteme, si le-au datu insemnari de tonuri precise, ca noteloru musicei europene moderne. Au determinatu semne pentru tonuri, pentru tactu, pentru diferitele varietuni ale glasului, semne despartitóre pentru pastrarea asamblului melodiei etc.

Acést'a noua sistema de psaltichie, dupa ce s'a aprobatu si publicatu in Constantinopole, a fost fórte bine apreciata si adoptata in totu orientulu ortodoxu si in tierile nóstre române.

Am disu mai susu că la noi erau doue feluri de cântari: una culta séu boeresca — cea grecesca: alta neculta, tieranésca — cea slavona si apoi cea romanésca. Acésta din urma a fost cultivata cu deosebire in manastirile române, care compuneau chinoviile nóstre si care au fost rezervate monachismului românú, unde n'a strebatutu influentia grecesca, nici limb'a grecesca, ca si in manastirile cele inchinate, unde totulu erá grecescu. Dupa ce, de la véculu alu XVII-lea, au inceputu a se tipari cartile servitiului divin in limba româna, acolo canteculu slavonescu a inceputu a se aplicá la textulu cantariloru romanesci. Predarea acestui cântecu se facea intr'unu modu practicú din audirea in biserica, si prin predarea din audiú dela cantaretii betrani celoru tineri. Urme de semiografia veche pentru cântarea slavona séu româna nu s'a pastratu nici s'a descoperitu pana acum undeva in tierile nóstre. Unu singuru catavasieriu din véculu alu XVII-lea am gasitu, acelu amintitu mai susu, edatu la Râmnicu, in care se vede scrise cu man'a de unu cantaretiu, óre-care semne de psaltichie puse pe deasupra randuriloru. Semnele aceste sunt fórte saracaciose si putine, anume: o linia drépta orizontala (—), unu semnu de scurtare (—), o cruce intréga (+), o cruce injumatatita (⊥) unu carligu ca unu inceputu alu semnului *ison* (∞) o trasura drépta perpendiculara la sfersitul frasei (|). Celu putinu acésta insamna, că pe atunci cantaretii se incercau a inlesni altora modulu de a invetia canterile romanesci.

In chinoviele nóstre, monachii cântareti, de si

nu cântau grecesce, de cât putine cântari, ei se ocupau seriosu cu cultivarea psaltichiei grecesci si cu aplicarea ei la cântarea romanésca. Cântarea manastirésca se deosebea prin dulcétia si linitatea melodiei, prin simtiulu pietatiei, si erá ferita de tóte turcismurile psaltiloru grecesci. Esemplulu acesta l'au urmatu si unii dintre psaltii români laici. Ei au scrisu multe cântari românesci pe psaltichia veche. Dar pe deo-parté ne fiind incuragiati si ajutati pentru tiparirea cartiloru loru musicale; éra pe de alta parte temându-se de persecutia Greciloru, ce domniau in tíera si urau totu ce e romanescu, scrierile loru s'au perditu cu mórtea loru. Cuviosulu Macarie dascalulu, vorbindu despre acésta dice: „Multi si din psaltii cei deseversitu din némulu nostru s'au aretatu cu rivna in vremi, ca se faca câte ceva in limb'a nóstra, precum fericitululu intru pomenire Arsenie Ieromonachulu Cozianulu, Calist protopsaltulu santei Mitropolii a Bucuresciloru si Sierbanu protopsaltulu curtei Domnesci. Cariu nu numai Anastasimatarulu Melos, cheruvicele, pricesnele, tóte catavasiéle, irmósele tóte si altele, dar si partea cea mai multa a papadichiei (cantarile puse pe semne) o au prefacutu romanescu cu tóta deseversita alca-tuire, minunati dascali si alcautori ai vremi loru, standu, in cea veche musichie. Insa una pentru greutatea si alta pentru zavistia celoru ce nu potu se vadia sporirea si se audia pre aceste in limba graiului nostru, dinpreuna cu mórtea loru au peritu si ostenelele loru“ (ibid. p. IV.)

Macarie spune si despre sine, cá elu mai ántei a invetiatu cantarile bisericesci dupre psaltichia vechie, si miscatu din dragoste catra limb'a materna, nu putine cântari românesci le au compusu pe aceea psaltichie ca se inlesnéscá formarea cantaretiloru romani. Dar dupa ivirea psaltichiei cei noue, elu a parasitu tóte ostenelele sale de mai nainte si s'a apucatu cu mare placere a le lucra dupre sistema cea noua. Se-lu ascultam pre elu insusi cum se exprima despre psaltichia cea veche si cea noua: „Totudeuna avendu rivna ca se prefacu cantarile bisericesci in graiulu patriei, in toti anii vietiei de una si acesta m'am tinutu si fara pregetare, cu multa silintia si cu multa scum-petate mai intai cercandu socotelele tuturoru dascaliloru atát a Tiarigradeniloru precum si a Sfiatagretiloru, nu putine carti am si prefacutu dupre asiedierea alcauirei celoru vechi. Insa cu tóte cá din mult'a silintia si indeletnicirea, gasisemu chipurile predarei, óre cum mai lesniciósa, prea putinu sporiu am potutu face. Fara cuventulu neapropiatu de adeveru, o zadar-nica ostenéla si o indelungata perdere de vreme fiindu totu drumulu alcauirei celoru vechi. Si intru aceleasi intaritu aflandu-me, când am auditu cá se lucréza unu nou metodu alu prefacerii acestora, am fost intru nedomirire! Iar dupa ce am vediatu pre tóte acestea intru adeverata si nemincinósa intocmire cu nestremutare si intru deseversita loru infintiare, cu cuventu, cu adeveru, fara cea mai putina scadere, in filosoficésca si lesniciósa indemanare si infintiesca lucrare, am proslavitu pe prea Santulu Duchu, carele a insuflata acést'a lucrare in dilele nóstre, am laudatu ostenelele, osérdia, intielepciunea si cugetele cele cu drépta socotéla ale buniloru dascali si indata lasandu pe cele fara cuventu in putina vreme cunoscandu totu cugetulu cu care scriu aflatorii metodu-lu infintierea alcauirei, m'am si apucatu de prefacere si din dí in dí sporindu cu luarea aminte si cu silintia am prefacutu tóte cartile sistemiei. (prefatia la Theoreticonu.)

(Va urmá.)

Notitie bibliografice.

A esitu de sub tipariu, in editur'a Samitca, in Craiova, din *Biblioteca Literara*: „*Pe Malulu Marei*“ de Iacob Negruzzi. Acésta scriere frumósa esita din pen'a eminentelui nostru novelistu I. Negruzzi, se gaseste de vëndiare la librari'a Samitca in Craiova si la tóte librariéle din Romani'a. (Pretiuulu?)

* * *

In nrulu 26 alu diarului „Biserica si Scol'a“ am anuntiatu aparitiunea unei carti interesante: *Tractatu de Horticultura, Florile*, de C. C. Datulescu. Editiune impodobita cu 115 gravuri intercalate in textu. Râmnicu-Saratu, Proprietatea si editur'a autorului. 1882. Pretiuulu 5 lei. Tot atunci am facutu si unu reasumatu alu materiiloru cuprinsa in ea. Dar remasese lucrulu de capetenie, remasese o dare de séma asupra cartii, prin carea se atragemu atentia-ne lectoriloru nostri asupra ei, pentrucá, scrierea acést'a nu numai umple unu голу simtitu in literatur'a nóstra, dar deodata este si cea mai buna si mai completa din câte s'au publicatu pana acum la noi din felulu acest'a. Intréga presa din colo de Carpati s'a pronuntiatu in terminii cei mai magulitori asupra cartii D-lui Datulescu. Cáci abstractie facand de delicateti'a si gratiositatea subiectului, ea e scrisa intr'o limba curgátóre si placuta ca florile, cu-o intrebuintiare pe cât se póte de marginita a cuvinteloru tehnice si greu de intielesu. Apoi in tractarea subiectului seu auctorulu desvólta unu studiu aprofundatu si bogatu in observari proprie. Autorulu imparte opulu seu in dóue sectiuni. In cea d'antain dá tóte indegetarile necesare pentru cunós-cerea soiuriloru de pamentu, de ingrasieri si imbunatatiri, precum si tóte lucrurile de gradinarie. Partea ántaia mai cuprinde capitole relative la bólele si causele ce vatama plantele, mijloculu de indreptare si vindecarea loru. In sectiunea a dóu'a si cea mai mare, autorulu descrie pe largu tóte plantele si florile ce se cultiva in gradini, dandu-le atát numele loru botanicu cât si numele popularu, de asemenea si emblem'a sau simbolulu, precum si originea numelui si a plantei este aratatu; astfelu cá opulu póte servi si ca *limbaju alu floriloru*. Cartea acésta fiind fórté instructiva si necesaria dorimu cá ea se respandésca cât mai multu in publiculu romanescu!

* * *

„*Noua biblioteca romána*“ se numesce unu jurnalulu beletristicu literaru, care apare dela 1 Maiu a. c. regulatu de doue ori pe luna, cuprindiendu fie-care numeru in câte trei cóle de tipariu unu materialu variatu, destinatulu pentru delectarea si instruirea claselorulu de mijlocu. In cei diece numeri cari au aparutu pana acum s'au publicatu: unu romanu istoricu nationalu sub titlu: „Ciocoi“, mai multe tractate poporale, biografii, piese teatrale, novele si novelete, tot piese alese, apoi varietati. Cu incepere dela 1 Noemvre a. c. adeca in alu doilea semestru alu existentiei sale, Noua biblioteca romána se va si ilustrá, fara de a i-se urcá pretiuulu, care remáne ca si pana acum á 30 cruceri, 75 bani, numerulu, séu 7 florini, 18 franci pe anu. Se póte procura de-a-dreptulu dela subsemnata tipografia, séu dela ver-ce librariu din Austro-Ungari'a. In Romani'a prin librari'a D-lui A. Cerny. Suntem siliti a apelá la sprijinulu m. o. publicu cetitoriu, aretandu-i greutatile cu care avem se ne luptamu si indemnandu-lu a-se intrepune dupa

putintia in favorulu nostru. Fóí'a nóstra dintre foile care se publica afara din Romani'a este unica, care se gatesce, am putea dice in tóte partile sale, numai de romani. Tot cu inceperea semestrului alu doilea, avem de gandu a publicá notitie, despre miscarile mai notabile din societatea româna. Vom inregistrá casuri de mórte, cununii, nasceri in familii mai vedute. Vom da raporturi despre intruniri, serbari, petreceri mai insemnate. Rugam deci a ni se raportá cât mai neintardiatu despre asemenea intemplari. Vom cultivá si din cand in cand terenulu modeloru prin tractate scurte, aceste tóte pe invelitóra jurnalului séu in suplemente, ca se nu micioram celalaltu cuprinsu. Gâciturile atât de placute unei parti din cerculu nostru de abonati, le vom cultivá cu bagare de séma. Rugam deci a participá in numeru cât de mare la abonamentulu fóei nóstre.

Brasiovu, 1 Octomvre 1882. *Tipografi'a Alexi.*

D i v e r s e.

* **Adunarea generala** a preotiloru din diecesa, pentru modificarea statuteloru privitóre pe administrarea fondului preotiescu de ajutorare, se va tiené Joi in 28. Octomvre st. v. a. c.

* **Sinodu diecesanu.** In 12. Noemvre st. n. a. c. se va intruni in Gherl'a unu sinodu diecesanu, curatu din cleru, si anume din toti protopopii, vicarii foranei, canonicii, câte unu representante a manastirei din Bicsad, a seminariului si pedagogiului din Gherl'a, a gimnasiului superioru din Naseud, si câte unu preotu alesu din fie-care tractu protopopescu. Siedintiele, ne scrie unu d. corespondinte, se vor tiené intre usia incuiata si pertractarile vor remané in secretu. Din ocaziunea acestui sinodu, inteliginti'a miréna si o parte mai curajósa si a celei preotiesci apartienetóre la biseric'a gr. catholica româna a adresatu unu memorand, adeverat Cap d'opera, catra Ilustritatea Sa Dlu Dr. Ioan Szabó, Episcopulu gr. catholicu alu diecesei Gherlei, in privinti'a unui sinodu diecesanu mestecat, pentru vindecarea mai multoru rane a-le bisericei gr. catholice apartienetóre de provinci'a metropolitaná a Albei-Iulie, si Fagarasiului, si respective de dieces'a Gherlei. Memorandulu care cuprinde 20 de pagine tiparitu in quartu este provediutu cu dieci de mii de subscrieri, si forméza unu actu de cea mai mare insemnatate in biseric'a româniloru gr. catholici, atât in respectulu istoricu cât si alu dreptului canonicu. Vom reveni asupra lui in nrulu viitoriu.

* **Misiunea religiósá rusa din Camceatca.** „Gazeta diecesana de la Irkusk“ comunica niste interesante notitie in privirea organizatiunii si activitatii misiunei religióse din Camceatca. Acésta misiune e divisata in cinci sectiuni: 1 cea de la Corea, cu trei statii misionare; 2 acea de Gallesk, cu patru statii; 3 acea a tieri Gilliakilor, cu 12 statii; 4 sectia tieri Tunguriloru, cu o statiune; 5 acea de Camceatca, ce se intinde de la tiéra Undului pana la baia (golfulu) Anadyr, cu patru statii. Sarcina misionariloru in vederea rigoriloru climatului, lipsei cailoru de comunicatie si a extremei intinderi a teatrului activitatiei loru este fórte penibila. Totusi ei nu intempina celu putinu resistentia opusa adesea colegiloru loru in alte tieri, precum in acea a Buriatiloru, unde se profeséza de populatie o doctrina bine hotarita. Ast-felu rezultatele obtinute sunt considera-

bile si astadi toti nomadii tunguri sunt crestini. In Corea, au fost 368 neofiti in 1881, in sectia de Goldsk 431, in acea a Ghiliakilor 246. Cea mai buna organizatie se intalnesce la Corea. Satulu numitu „Blagoslovenoe“ posiede o bisericá si o scóla; aici e resiedintia siefulu misiunei. Sectia de Camceatca a fost fórte incercata anulu trecut. Pescuitulu fiindu fórte miserabilu, de doi ani populatia flamanda a trebuita sè se imprastie ca se mérga dupa mijlócele de subsistentia. In óre care arondismente pana la 500 au muritu de fóme, asia felu cá adese ori misionarii nu gasiau pe nimenea in puncte unde mai inainte erau aglomeratiuni considerabile. De asemenea in cursulu intregulu anu nu s'a botezata in limitele intinsei sectiuni de Camceatca de cât siasprediece indivizi. Nu este fara folosu a aminti cá opera propagarei credintiei crestine a fost inaugurata in acésta regiune inainte de sosirea preotiloru rusi, de misionari francesi cari cu totu martiriulu unuia dintre ei (ucis de Ghiliaki pe Bas Amour), n'au potutu de locu face proseliti.

* **Premiu de 500 ruble** oferise jurnalulu rus *Muzicalnii Mir* pentru celu mai bunu imnu pentru incoronarea Tiarului. Dintre 73 compositii ce au fost trimise redactiunei, numai trei din ele au fost aprobate de juriu si anume: a Dloru I. Sicev si Jos. Hunke, profesori la conservatoriile din Rusi'a, si G. Musicescu, profesor la conservatoriulu din Iassi. Comisiunea a discutatu fórte multu, nesciundu cui se adjucece premiulu. Dar dupa o noua examinare comisiunea a otaritu ca premiulu sè se dee dlui I. Sicev, ér Dloru Hunke si Musicescu se li se publice numele ca recompensa morala.

* **Cartile didactice in scólele din Romani'a.** Pentru cercetarea cartiloru didactice comisiunea numita de consiliulu generalu alu instructiunei a elaboratu proiectulu de regulamentu: 1. Se institue doue comisiuni, una in Iasi si una in Bucuresci, pentru cercetarea cartiloru didactice, destinate scóleloru primare si secundare. 2. Comisiunile se compun din câte 9 membri, numiti de ministrulu instructiunei publice dintre profesorii speciali ai deosebiteloruramuri ale invetiamentului. 3. Fie care comisiune va fi impartita in câte trei sectiuni: a) Sectiunea pentru abecedare, carti de cetire, gramaticé si literatura limbelor clasicé si moderne; b) Sectiunea pentru sciintie matematicé si fisico-naturale; c) Sectiunea pentru istorii, geografii, filosofia, dreptu administrativu si economia politica. 4. Durata acestoru comisiuni va fi de 5 ani. Membrii esiti potu fi din nou numiti. 5. Fie care sectiune va lucra deosebitu si va raportá ministeriului rezultatulu cercetariloru sale. 6. Numai cartile aprobate de amendoue comisiunile voru fi autorizate de ministeru ca carti didactice. Aceste carti voru purta unu sigilu cu urmatóra inscriptiune: „Romania. — Ministerulu instructiunei publice si alu cultelor. — Carte autorizata.“ 7. Cartile ce au perdu autorisarea ministeriala nu sunt permise in scóla dupa unu anu de la pronuntiarea desaprobarii, de catra comisiuni. 8. Ori-ce carte aprobata, dupa 5 ani va fi din nou supusa cercetariloru comisiuniloru. 9. Membrii comisiuniloru voru primi o diurna lunara, ce se va deschide ulterioru. 10. Ministerulu va trimite fiecárei comisiuni: a) Câte o colectiune, in doue exempl., din tóte cartile didactice deja aprobate, spre a fi din nou cercetate. b) Câte unu esempl. din ori ce carte tiparita séu manuscriptu, pentru care se va cere autorizarea ca carte didactica. 11. Comisiunile vor inapoa minis-

terului tóte cartile si manuscripturile inpreuna cu raporturi motivate asupra lor. 12. Pentru viitoriu se va infintia de catra ministeriu o biblioteca de tóte cartile didactice tiparite si cari se vor mai tipari in tíera. Unulu din impiegatii divisiunii scólelor va fi insarcinatu cu pastrarea bibliotecei si colectarea cartiloru. Spre acestu sfersitu se va adresá o circulara catra invetiatori, ca se trimita din lucrarile didactice ce vor fi produsu si din cele ce vor tipari pe viitoriu câte dóue esemplare de fie care text pentru biblioteca ministeriului instructiunei publice. NB. Pentru complectarea bibliotecei scolastice, ministeriulu í-si va procura caitle didactice tiparite, sub auspiciile autoritatii, séu admise in scólele din Francia, Germani'a, Austri'a, Belgi'a, Itali'a si Engliter'a.

* **O secta originala** s'a formatu in câteva sate in Finlanda, a carei dogma fundamentala este autoritatea suverana a femeiei in familie. Discipolii, carii contractéza o adevrata casatorie séu traescu cu-o femeie fara se fie uniti iutr'unu modu legitimu, jura cà se voru supune cu totul femeiei si í-se vor confesá odata pe septemana. Din partea loru femeile vor numi pe una din ele ca suverana cu indetorirea d'a supraveghiá ca barbatii se fie credinciosi juramentului loru si se-i pedepsésca daca ei ílu vor calcá.

* **Himen.** *Amos Nicolau Tulea* din Halmagiu, doctinta la scól'a confesionala din Spatta, a confindentiatu pre Domnisióra *Sidonia Frentiu* din Lugosiu, pe care va conduce-o la altariu in 7/19. Noemvre 1882. Dorim junei parchi viétia fericita.

† **Necrologu.** *Ioanu Mihailoviciu*, fost parochu rom. gr. or. in Lalasintiu, dupa unu morbu mai indelungatu a incetatu din viétia in 3. Octomvre 10 óre a. m. Remasitiile defunctului fusera petrecute in 5. Octomvre a. c. la locul de odichna, participandu la ceremoni'a funebra 3 preoti din vecinatate; cuventarea funebrala fú rostita de *V. Parinte Vasilie Zorlentianu*, parochu in Capruti a. — Fie-i tierin'a usióra si memori'a binecuventata!

† **Necrologu.** O mare catastrofa a intimpinatu pe prof. de cantu si rituale dela institutul nostru, *Dlu Petru Popovicu*. In 12/24. Octomvre mórtea í rapi din viétia pe copilitia de 2 $\frac{1}{2}$ ani, *Elvira*, ér in 21. Octomvre aceasi nemilósa mórte rapi si pe fiulu seu *Corneliu*, in étate de 4 $\frac{1}{2}$ ani. Ambii au ca diutu victima morbulu scharlah.

Buletin meteorologicu.

Din'a. Lun'a.	Pressiunea aerului	Temperatur'a	Cerulu
Sambata 28. Oct.	763.9 mm.	16.65 ° R.	seninu
Dumineca 29. "	762.16 "	16.65 "	obdusu
Luni 30. "	762.5 "	17.2 "	seninu
Marti 31. "	764 "	16.6 "	ploe
Mercuri 1. Nov.	769.6 "	16.3 "	obdusu
Joi 2. "	768.76 "	16.8 "	seninu
Vineri 3. "	771.3 "	15.8 "	"

Concursu.

Devenindu vacantu unulu, eventualu done stipendii, din fundatiunea fericitei *Elena Ghiba Birt'a*, pentru distribuirea loru se eserie concursu, cu terminu pana la 8/20. Noemvre 1882.

1. Dela recurinti se cere se probeze: Cumca sunt de religiunea gr. orientala, si de nationalitate romana ori gréca, nascuti in careva din comitatele Arad, Bihoru, Bichisiu, Cianadu;

2. Cumca stadiaza in órecare institutu publicu, cu succesu distinsu, si au buna purtare morala, cum si cà ar fi lipsiti de midilócele trebuincióse.

3. Rudeniile fericitei fundatrice, si anume sucesorii acelora, cari se tragu dela parintele testatorei *Michailu Birta* fost parochu gr. or. in Bichisiu, si si cele dela mama ei *Ana Neamtiu* din Ienopolea, — ori unde s'ar afla, — vor avea preferintia.

Recurrentii la vreunulu din aceste stipendii vor avea a-si inaintá rugarile loru, instruite cu recerintiele de susu, — subscrisului cá presiedinte alu comitetului fundatiunei Birta.

Aradu, 10/22. Octomvre 1882.

Ioanu Metianu, m. p.
Episcopulu Aradului.

Se publica concursu pentru urmatórele statiuni invetiatoresci vacante din Inspectoratul Totvaradiei:

1) **Temesesti.** Emolumintele sunt: in bani 192 fl. v. a. 16 jugere pamentu pe dealu cu padure, 10 orgii de lemne, cortelu liberu cu gradina.

2) **Halalsiu.** Emolumintele sunt: in bani 100 fl. v. a. in naturalia: cinci sinici grâu, cinci sinici cucuruzu, 2 mesuri pasula, séu pentru aceste naturalia 92 fl. v. a., 9 jugere pamentu pe dealu cu padure, cortelu liberu cu gradina.

Doritorii de a ocupá vre-unulu dintre aceste posturi sunt avisati a-si asterne suplicele, instruite in sensulu stat. org. Reverendissimului Domnu protopresbiteru *Vasiliu Belesiu*, ca inspectoru scolaru in Totvaradia per *Soborsin*, pana la 30. Octomvre a. c. când va tiené si alegerea.

Soborsin, 1. Octomvre 1882.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **V. Belesiu**, m. p. inspectoru scolaru.

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci gr. or. din comun'a *Balincz*, protopresbiteratulu Hasiasiului, se eserie concursu, cu terminu de alegere pe diu'a de 14/26. Noemvre 1882.

Emolumintele: 100 fl. v. a. bani gata, locuintia libera cu $\frac{3}{4}$ jugeru intravilanu, si 4 jugere estravilane, si 6 orgii de lemne, din cari se incaldiesce si scól'a.

Doritorii de a ocupá acestu post, sunt avisati a-si trimitte recursele, instruite conform prescrielor Statului organicu si art. de lege XVIII. 1879. parintelui protopopu *Georgiu Cratiunescu*, in *Belincz* p. u. *Kiszetó*; si a-se presentá in vre-o Dumineca ori serbatóre in biserica, spre a-si aretá desteritatea in tipicu si cantare.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Georgiu Cratiunescu**, m. p. protopopu si inspect. tract. de scóle.

Din lipsa de recurenti pentru de a poté face alegerea de invetiatoriu la scól'a romana gr. or. din comun'a *Sosdia*, protopresbiteratul Jebeliu, se escrie concursu a III-a óra, cu terminu pana la **21. Noemvre st. v. 1882.**

Emolumintele inpreunate cu acestu postu invetiatorescu sunt urmatóarele: 1) in bani gata 80 fl. 2) pentru 12¹/₂ chile lumini, 56 chile lardu, 56 chile sare si 9 orgii de lemne din care are a-se incaldi si scól'a, pretiuite in bani gata 100 fl. 90 cr. 3) 12—3 Hl. grâu si 12—3 Hl. cucuruзу, 4) pausiale de scripturistica 8 fl. 5) pentru conferintiele invetiatoresci 10 fl. 6) 4 jugere de pamentu de fenatia clas'a prima, 7) gradina pentru legumi si quartiru liberu, 8) dela inmormentari 50 cr.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati recursele loru provédute cu tóte documintele prescrise de statutulu org. bisericescu a-le adresá comitetului par. si a-le tramite parintelui protopresbiteru si inspectoru scolaru Alesandru Ioanovicu in Jebelu, pana la mai susu indicatulu terminu.

Dela recurenti se recere a-se presentá in vre-o Dumineca ori serbatóre in st'a biserica din locu pentru a-si aretá desteritatea in tipicu si cantarile bisericesci.

Sosdia, in 16. Octomvre 1882.

Pentru comitetulu parochialu.

Vichentiu Prohabu, m. p.
preotu.

In contielegere cu Rv. D. protop. **Alesandru Ioanovicu.**

In urmarea ordin. Ven. Consist. diecesanu alu Caransebesiului, dto 16. Septemvre a. c. Nr. 846 B. se escrie concursu pentru parochi'a de clas'a II-a din comun'a *Sculia*, protopresbiteratul Jebelului cu terminu pana la **14. Noemvre st. v. a. c.**

Dotatiunea inpreunata cu acésta parochia este: Un'a sesiune parochiala de I. si a II. clasa constatóre din 30 de jugere de pamentu aratoriu, stola dela 100 de case respective dela 560 de suflete dupa norm'a stolara provisorie a diecesei Caransebesiului aprobata de Sinodulu eparchialu din an. 1880. Birulu usuatu adeca câte 60 oche de grâu pentru fiecare sesiune.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia sunt avisati recursele loru instruate in sensulu stat. org. bis. a-le substerne distric. protop. Alesandru Ioanovicu in Jebelu.

Dela recurenti se recere a-se presentá intr'o di de Dumineca séu serbatóre in s. biserica din locu spre a-si aretá desteritatea in cantu si in cele pastorale.

Sculia, in 10 Octomvre 1882.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. prot. tractualu: **Alesandru Ioanovicu.**

Se escrie concursu pentru statiunea invetiatoresca din comun'a *Siemlaculu mare*, cottulu Timisului, ppbiteratul Versietului, cu terminu de alegere pre **31. Octomvre a. c. st. v.**

Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. 4 orgii de lemne, 4 jugere de livada, 10 fl. pentru cercetarea conferintiei, 3 fl. pentru scripturistica, dela fie care inmormentare câte 40 cr. Si quartiru liberu cu gradina intravilana si estravilana.

Doritorii de a ocupá acést'a statiune sunt avisati a-si adresá recursele loru instruate conform stat. org. bis. comitetului parochialu si ale tramite dlui protopresbiteru Ioane Popovicu in Mercin'a per Varadia; — pana la alegere doritorii sunt poffiti a-se presentá in vre-o Dumineca séu serbatóre in s. biserica pentru de a-si aretá desteritatea in cantari si tipicu. **Siemlaculu mare, in 26. Septemvre 1882.**

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu domnulu protopresbiteru tractualu.

Pentru deplinirea postului inv. vacantu la scól'a gr. or. din comun'a *Saculu*, in protop. Lugosiului, se escrie concursu cu terminu pana in **7. Noemvre st. v. a. c.**

Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. 10 stengeni de lemne din care are a-se incaldi si scól'a, 4 jugere de pamentu, 8 fl. scripturistica, 10 fl. pentru conferintiele invetiatoresci, cortelu liberu cu gradina de ³/₄ jugeru.

Recursele au a-se adresá catra On. comitetu parochialu gr. or. din Saculu si a-se trimite Domnului Georgiu Pesteanu, protop. in Lugosiu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. protop. si inspectoru scolaru

Se escrie concursu pentru deplinirea vacantei parochii de clas'a II. din comun'a bisericesca *Ferendia*, ppbiteratul Versietului, cottul Timisului, cu terminu de alegere pre **7. Noemvre a. c. st. v.**

Emolumintele sunt: Un'a sesiune de pamentu aretoriu, birulu si stola indatinata dela 180 de case, platiu si cas'a parochiala.

Recurentii sunt poffiti a-se presentá nainte de alegere in vre-o Dumineca séu serbatóre in s. biserica pentru de a-si aretá desteritatea in cantare si tipicu si oratorie, ér recursele instruate in sensulu stat. org. bis. si adresate comitetului parochialu se le tramite, dlui protopresbiteru Ioane Popovicu in Mercin'a per Varadia.

Ferendia in 1. Octomvre 1882.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu domnulu protopresbiteru tractualu.

Pentru ocuparea postului de docinte la scól'a comunala din *Coronini*, comitatulu Carasiu-Severinu, cerc. Moldova, cu limb'a de propunere, romana si magiara, pre langa dotatiunea anuala de, 1) Un'a suta si douedieci de florini dotatiunea ficsa, 2) dela 142 de numere, câte 10 litre cucuruзу, cualitate buna, care se primesce in totu anulu in luna lui Noemvre; 3) siese orgii lemne de arsu cualitate buna, 4) locuintia, compusa din 1 chilie, cuina si una camera, de care se tiene si o gradina pentru legumi de 200° □

Concurentii au a documenta: 1) etatea si religiunea, 2) studiele absolvate, 3) Atestatu de cualificatiune, 4) cunoscintia limbei magiare si, 5) ocupatiunea de pana aci.

Aspirantii la acest postu, au a-si inda recursele loru bine instruate pana in **15. Noemvre st. n. 1882**, la comitetulu administrativu alu comitatului Carasiu-Severinu in Lugosiu.

Docintele denumitu, are totodata a provedé si cantoratulu in biserica gr. or. din locu.

Recursele interdiatate, precum si cele neinstructate din destulu, nu se voru lua in consideratiune.

Scaunulu scolaru.